

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Алфімова А.С.

студентка;

Єрофєєнко Л.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН У ПРАВОВОМУ РЕЖИМІ ДІЯ СІТІ

У глобальному економічному просторі розробка і реалізація новітніх технологій та інновацій у всіх сферах діяльності суб'єктів господарювання супроводжується інтеграційними процесами. Україна, обравши європейський вектор розвитку, активно спрямовує свої зусилля на створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, зростання ефективності цифрового бізнесу, і як наслідок, формує державну політику у сфері залучення іноземних інвестицій в ІТ-сектор. З кожним роком його обсяг стрімко зростає, зокрема, протягом 2020–2021 рр. кількість ІТ-компаній у країні збільшилася на 32% у галузях надання комп'ютерних та інформаційних послуг і на кінець 2021 р. становила 8 200 юридичних осіб [1]. Саме тому стимулювання розвитку вітчизняної ІТ-індустрії шляхом створення більш гнучкого правового та податкового поля є передумовою приваблення іноземних інвесторів, що дозволить створити більш прозорі та конкурентні умови ведення бізнесу.

В Україні компанії з онлайн-платформами залучають працівників у сфері ІТ, особливо high-level спеціалістів, як самостійних підприємців зі статусом ФОП за цивільно-правовими договорами, нерідко допомагаючи в його набутті. Однак, останнім часом стали помітними спроби надати цим відносинам правової форми.

Верховною Радою України прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 15.07.2021 р. № 1667-IX [2]. Ще на стадії розгляду законопроект був підданий аналізу й критиці з боку науковців.

Зокрема, І. Кудінська та Г. Сандул відмітили, що цей нормативно-правовий акт так само, як і всі інші, що стосуються внесення змін і доповнень до КЗпП України, характеризується недостатнім рівнем підготовки та низькою юридичною якістю [3]. Проте, слід відмітити, що ухвалення цього закону стало одним з важливих етапів створення нових можливостей для ведення бізнесу в ІТ-індустрії в Україні. Він спрямований на формування сприятливого економічного середовища з особливою правовою моделлю, в якому ІТ-сектор матиме змогу повністю реалізувати свій потенціал, де активно здійснюватимуться іноземні інвестиції, створюватимуться нові робочі місця та розроблятимуться новітні технології – Дія Сіті.

Відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [2], цей правовий режим представляє собою сукупність правових норм, якими визначаються права та обов'язки особи, що виникають, змінюються та припиняються у зв'язку із зверненням про набуття, отриманням та втратою статусу резидента Дія Сіті, а також особливості регулювання відносин з ним і щодо участі у його статутному капіталі. Він встановлюється на необмежений строк, але не менш як на 25 років з дня внесення до реєстру запису про першого резидента Дія Сіті. Протягом цього терміну держава гарантує стабільність умов цього правового режиму, а також дотримання прав й інтересів резидентів Дія Сіті і залучених ними фахівців.

Юридичні особи, які створені та діють відповідно до чинного законодавства України і прагнуть отримати зазначені правові можливості, привілеї податкового, адміністративного та іншого характеру, мають набути статус резидента Дія Сіті, що є основним суб'єктом у досліджуваних правовідносинах. Для його отримання необхідно додержуватися певних правил, зокрема, компанії-резиденти повинні займатися щонайменше одним із дозволених видів діяльності в ІТ-сфері та отримувати від нього кваліфікований мінімум доходу. Також, вони мають виконувати законодавчі вимоги щодо розміру

середньої місячної винагороди залученим працівникам та гіг-спеціалістам, що повинно становити не менше, ніж еквівалент 1 200 євро, та стосовно середньооблікової кількості співробітників, яка має складати не менше 9 осіб.

У резидентів Дія Сіті є право на вибір форми залучення ІТ-фахівців: трудовий контракт, гіг-контракт та цивільно-правовий договір, укладення якого можливе лише з ФОП [4, с. 458].

У цьому контексті варто зазначити, що зараз на розгляді у Верховній Раді України знаходиться законопроект № 5054, який стосується регулювання трудових відносин у гіг-економіці – «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо визначення поняття трудових відносин та ознак їх наявності» від 09.02.2021 р. [5, с. 133]. Його розробка є спробою інтерпретувати критерії трудових відносин на тлі змін у формах залучення ІТ-спеціалістів. Перспектива їх появи є важливою для сфери ІТ, адже сьогодні приблизно для 90% компаній звичною практикою стало оформлення відносин з відкриттям ФОП на працівника [4, с. 458]. Однак, чинною залишається норма ч. 4 ст. 3 КЗпП України [6], яка передбачає, що дія цього Кодексу та законодавства про працю не поширюється на відносини між гіг-спеціалістами та резидентами Дія Сіті, визначені Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні».

Отже, з метою регулювання відносин у цьому віртуальному середовищі законодавством вводиться новий термін, який відсутній у національному праві інших держав так само, як і в праві ЄС – гіг-контракт.

Запровадження цієї дефініції має на меті окреслення відносин з певною категорією ІТ-фахівців, які з одного боку не бажають перебувати у статусі ФОП, а з іншого – вважають себе більш підприємцями, ніж найманими працівниками, як у трудових відносинах. Щодо ІТ-компаній, то гіг-контракт для них є гнучким інструментом отримання креативних послуг інноваційної спрямованості заради досягнення поставлених цілей у конкретно визначені строки. Його особливістю є поєднання положень, що притаманні одночасно і трудовим, і цивільно-правовим відносинам.

При цьому для резидентів Дія Сіті існують певні правила оподаткування, серед яких слід виділити такі:

1) спеціальний податковий режим, визначений у Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» від 14.12.2021 р. № 1946-IX [7];

2) корпоративне оподаткування, згідно з яким компанія, залежно від фінансової стратегії, може обрати або оподаткування податком на прибуток на загальних підставах за ставкою 18%, або оподаткування податком на виведений капітал за ставкою 9%, що стосується окремих операцій резидента Дія Сіті [8].

З приводу відрахувань із заробітної плати ІТ-спеціаліста за гіг-контрактом, то вони проводяться так, начебто він є ФОП на 3-й групі єдиного податку, але до звичних 5% додаються 1,5% військового збору [4, с. 459]. У свою чергу, гіг-контракт містить елементи трудового права, які несумісні з типовими цивільно-правовими договорами, і працівник отримує ті самі соціальні та інші гарантії, що й за КЗпП України. Зокрема, окреслюються такі умови, як робочий час, час відпочинку, визначення місця роботи, порядку її виконання, забезпечення засобами виробництва тощо, а також соціальні гарантії у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, вагітністю та пологами.

Таким чином, створення механізму правового регулювання трудових відносин у гіг-економіці сприятиме підвищенню рівня прозорості ведення бізнесу у сфері інноваційних технологій та формуванню більш потужного вітчизняного ринку ІТ-індустрії із привабливими умовами для залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Ukraine IT Report 2021. URL: <https://cutt.ly/NNJ2vfp>
2. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
3. Kudinska I., Sandul G. Labor law reform in Ukraine: key points. URL: <https://cutt.ly/FNKw10j>
4. Заріцький М. Д., Заріцька О. С. Правовий режим Дія Сіті: переваги та недоліки. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 1-2 червня 2022 р. Львів, 2022. С. 457–460.

5. Алексєєнко І. Г. До питання про правове регулювання трудових відносин в гіг-економіці України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3. С. 129–135.

6. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-08, зі змінами, внесеними 29.10.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 14.12.2021 р. № 1946-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text>

8. Дія Сіті – пільговий податковий режим для технологічних компаній. URL: <https://cutt.ly/pNJ2EUT>